

USNESENÍ

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Gabriely Bašné a soudců Mgr. Ondřeje Hrabce a Mgr. Kateřiny Kozákové ve věci

žalobce:

J. S.

X

zastoupený Mgr. Václavem Voříškem, advokátem
se sídlem Pod kaštany 245/10, Praha 6 – Dejvice

proti

žalovanému:

Ministerstvo životního prostředí

se sídlem Vršovická 1442/65, Praha 10 – Vršovice

o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného,

takto:

I. Řízení o žalobě se zastavuje.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

III. Žalobci se vrací zaplacený soudní poplatek za žalobu ve výši 2 000 Kč, který mu bude vyplacen z účtu Městského soudu v Praze k rukám jeho právního zástupce Mgr. Václava Voříška, advokáta, a to ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto usnesení.

Odůvodnění:

1. Žalobce se podanou žalobou domáhal ochrany před nezákonným zásahem žalovaného, který spatřoval v tom, že žalovaný v lhůtě k tomu určené neschválil aktualizovaný program zlepšování kvality ovzduší pro zónu Střední Morava a nevyhlásil ho ve Věstníku Ministerstva životního prostředí.
2. Jelikož společně s podáním žaloby žalobce nesplnil poplatkovou povinnost [podle § 4 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 2 odst. 2 písm. a) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění účinném od 1. 1. 2018 (dále jen „zákon o soudních poplatcích“)],

vyzval ho Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) usnesením ze dne 8. 10. 2020, č. j. 5 A 108/2020-19, k zaplacení soudního poplatku ve výši 2 000 Kč, a to do 15 dnů ode dne doručení daného usnesení.

3. Označené usnesení bylo žalobci doručeno prostřednictvím jeho zástupce téhož dne, tedy 8. 10. 2020. Žalobce následně poslední den lhůty dne 23. 10. 2020 v 19 hod. a 52 minut prostřednictvím svého zástupce podal žádost o osvobození od soudních poplatků s tím, že se kvůli opatřením vlády proti šíření epidemie koronaviru rapidně zhoršila jeho možnost obživy a on nemá na zaplacení soudního poplatku. Dále dodal, že neprojednal-li by městský soud podanou žalobu pro nezaplacení soudního poplatku, vznikla by mu tím *„vážná újma na přezkum soudního rozhodnutí orgánu veřejné moci ze sociálních tíživých důvodů“*. Dne 29. 10. 2020 žalobce bez reakce na předchozí žádost o osvobození od soudních poplatků uhradil soudní poplatek na účet městského soudu. Městský soud následně žalobce opakovaně vyzval (výzvami ze dne 3. 11. 2020, 19. 11. 2020 a 18. 1. 2021), aby soudu sdělil, zda trvá na své žádosti o osvobození od soudních poplatků vzhledem k tomu, že soudní poplatek byl uhrazen. Přípisem ze dne 27. 1. 2021 vzal žádost o osvobození od soudních poplatků zpět, *„neboť si již na soudní poplatek našetřil“*.
4. Před městským soudem vede a vedl žalobce více soudních řízení, ve kterých se nechává zastupovat stejným zástupcem. Městskému soudu je z úřední činnosti známo, že si obdobným způsobem počínal i v dalších řízeních vedených před zdejším soudem, a to konkrétně ve věci sp. zn. 9 A 112/2020 a 5 A 7/2021. V první uvedené věci byl žalobce vyzván k uhrazení soudního poplatku 4. 12. 2020. Ke konci lhůty k jeho uhrazení, dne 21. 12. 2020, požádal o osvobození od soudních poplatků z důvodu nedobré finanční situace. Městský soud ho dne 5. 1. 2021 vyzval k doložení majetkových poměrů, na což žalobce žádným způsobem nereagoval, proto soud jeho žádost zamítl dne 8. 2. 2021 a dne 10. 2. 2021 ho znovu vyzval k uhrazení soudního poplatku. Ten žalobce uhradil bez sebemenšího vysvětlení dne 24. 2. 2021. V druhé zmíněné věci soud žalobce vyzval k uhrazení soudního poplatku dne 9. 2. 2021. Opět ke konci lhůty k úhradě žalobce, dne 23. 2. 2021, požádal soud o osvobození od povinnosti platit soudní poplatky, jelikož se mu nepodařilo obstarat potřebnou částku, avšak hned následující den, tedy 24. 2. 2021, soudní poplatek uhradil. Následně dne 3. 3. 2021 vzal podanou žádost o osvobození zpět.
5. Z uvedeného je zřejmé, že žalobce spolu se svým zástupcem daným způsobem postupovali vícekrát v řádu několika málo měsíců. Stejným způsobem (podání žádosti o osvobození a její následně zpětvzetí, resp. uhrazení soudního poplatku navzdory podané žádosti) již pouze zástupce žalobce postupoval i nadále v řízeních před Nejvyšším správním soudem. V usnesení ze dne 1. 9. 2021, čj. 1 As 179/2021-34, k tomu Nejvyšší správní soud konstatoval, že tento procesní postup zástupce žalobce *„zjevně činí toliko za účelem ‚umělého‘ prodloužení lhůty k zaplacení soudního poplatku [...]. Jednání zástupce stěžovatele tedy vykazuje znaky zneužití práva a soud proto k podané žádosti nepřihlédl.“* V témže usnesení Nejvyšší správní soud rovněž uzavřel, že takto podaná žádost o osvobození od soudního poplatku neměla na běh lhůty k úhradě soudního poplatku vliv, neboť se jedná o účelový postup a zneužití procesního práva. Stejný názor vyslovil ve vztahu k zástupci žalobce i v usnesení ze dne 1. 9. 2021, čj. 1 As 204/2021-38. Ke zneužití práva na osvobození od soudních poplatků se vyjadřoval již Nejvyšší soud v usnesení ze dne 12. 8. 2015, sp. zn. 21 Cdo 73/2015, kde ve vztahu k občanskému soudnímu řízení uvedl, že *„účastník vždy nemusí v občanském soudním řízení sledovat poctivý záměr. Soud proto vždy vybere soudní poplatek za řízení zejména tehdy, představuje-li žádost o osvobození od soudních*

poplatků (záměrnou) procesní obstrukci, sledující především bezdůvodné protahování občanského soudního řízení, nebo jde-li o zneužití práva na osvobození od soudních poplatků.“ Tento názor je aplikovatelný i na soudní řízení správní.

6. Nejvyšší správní soud i v usnesení ze dne 13. 9. 2021, č. j. 8 As 202/2021-37, vyslovil, že se zástupce žalobce dopustil zneužití práva a dobrodiní možného osvobození od soudních poplatků mu odepřel. V dané věci zástupce žalobce zastupoval stěžovatelku v řízení o podané kasační stížnosti, kde stejně jako v projednávané věci byl vyzván na uhrazení soudního poplatku, požádal o osvobození od soudních poplatků, aby vzápětí soudní poplatek uhradil. V posledně uvedeném usnesení Nejvyšší správní soud nejprve odcitoval výše uvedená usnesení prvního senátu kasačního soudu a následně k tomuto postupu uvedl, že *„stěžovatelka byla zastoupena zástupcem, který je advokátem, a nejsou zřejmé žádné okolnosti, pro něž by bylo třeba nyní věc odlišovat od věci shora uvedené, postupoval zde Nejvyšší správní soud shodně. Nebylo přitom ani na místě stěžovatelku po zpětvzetí žádosti o osvobození od soudního poplatku opět vyzývat k jeho úhradě. Stěžovatelka si očividně byla dobře vědoma povinnosti soudní poplatek uhradit, přičemž žádost o osvobození od soudního poplatku (i přes tvrzený důvod nemajetnosti) vzala za pouhých 5 dní zpět. Nejvyšší správní soud nezpochybňuje právo účastníka řízení před správním soudem podat žádost o osvobození od soudních poplatků, přičemž součástí tohoto práva nepochybně je i možné následné zpětvzetí takové žádosti (ať již z jakéhokoliv důvodu) či pozdější úhrada poplatku. V tomto ohledu však především nelze přehlédnout, jak již bylo uvedeno výše, že k podání žádosti o osvobození od soudních poplatků krátce před koncem lhůty pro zaplacení poplatku, které byly následně vzaty zpět, či byl poplatek zaplacen, přistoupil zástupce stěžovatelky opakovaně, a to v kratším časovém úseku (několika málo měsíců) v celé řadě řízení vedených u zdejšího soudu (výše uvedený výčet není zdaleka úplný, dále viz např. řízení vedená pod sp. zn. 4 As 178/2021 či sp. zn. 4 As 175/2021). Za těchto okolností je na místě následovat výše citované závěry prvního senátu zdejšího soudu s tím, že s ohledem na shora uvedené lze mít za to, že i v této věci žádost o osvobození od soudního poplatku byla vznesena toliko účelově ve snaze prodloužit lhůtu k jeho zaplacení. Stejně jako ve výše citované věci proto Nejvyšší správní soud ani zde k podané žádosti nemohl přihlídnout, a to ani z hlediska posouzení běhu lhůty pro zaplacení soudního poplatku, resp. včasnosti jeho úhrady. Pro úplnost Nejvyšší správní soud dodává, že stěžovatelka byla řádně poučena o následcích nesplnění poplatkové povinnosti.“* Z uvedeného důvodu Nejvyšší správní soud řízení o kasační stížnosti stěžovatelky zastavil pro nezaplacení soudního poplatku ve lhůtě k tomu stanovené.
7. Stejným způsobem postupoval Nejvyšší správní soud i v usnesení ze dne 25. 11. 2021, č. j. 1 As 313/2021-50. V této věci zástupce žalobce, který zastupoval stěžovatele v řízení o tam projednávané kasační stížnosti, neuhradil soudní poplatek s podáním kasační stížnosti. K úhradě byl vyzván, poslední den lhůty požádal o osvobození od soudního poplatku a soudní poplatek uhradil o den později. Nejvyšší správní soud stěžovatele vyzval k prokázání osobních a majetkových poměrů, avšak stěžovatel na danou výzvu nereagoval. Nejvyšší správní soud i tento postup zástupce stěžovatele (a zároveň zástupce žalobce v nyní posuzované věci) považoval za zneužití práva a k žádosti o osvobození od soudních poplatků nepřihlédl. Z toho důvodu podaná žádost neměla vliv na běh lhůty k úhradě soudního poplatku, stěžovatel uhradil soudní poplatek opožděně, a proto řízení o jeho kasační stížnosti zastavil.
8. Městský soud sdílí právní názor s Nejvyšším správním soudem. Skutkové okolnosti v posuzované věci se v zásadě v ničem neliší od výše uvedené věci sp. zn. 8 As 202/2021, ve

Shodu s prvopisem provedla: S. K.

kteřé kasační soud rovněž nevyzval stěžovatele k doložení majetkových poměrů. Městský soud rovněž zjistil více případů, kde žalobce a jeho zástupce po výzvě k úhradě soudního poplatku podali žádost o osvobození od soudních poplatků, aby nedlouho poté soudní poplatek uhradili, či nechali soud rozhodnout o žádosti, aniž by jakkoliv doložili (ať už na výzvu či sami) majetkové poměry žalobce (stejně jako ve věci sp. zn. 1 As 313/2021), a to během několika málo měsíců u městského soudu. Následně pak stejným způsobem postupoval zástupce žalobce i u Nejvyššího správního soudu. Městský soud zdůrazňuje, že lhůta stanovená k uhrazení soudního poplatku usnesením soudu je lhůtou dodatečnou – náhradní, neboť poplatek za podání žaloby je splatný již dnem podání žaloby [viz § 4 odst. 1 písm. a) zákona o soudních poplatcích, srov. přiměřeně také Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 3. 2014, č. j. 1 As 313/2021-50]. Žalobce je zastoupen advokátem, profesionálem, který si je dobře vědom povinnosti uhradit soudní poplatek. Výše uvedené jednání žalobce a jeho zástupce ukazuje na účelový postup a zjevné zneužití práva institutu žádosti o osvobození od soudních poplatků.

9. O zjevném zneužití práva žalobcem a jeho zástupcem svědčí i jejich tvrzení uvedené v žádosti o osvobození od soudních poplatků a následném zpětvzetí. Jak již bylo uvedeno, žalobce dne 23. 10. 2020 o osvobození od soudních poplatků požádal, jelikož se zhoršila možnost jeho obživy, proto nemohl soudní poplatek uhradit. Přes toto tvrzení však nejenom o 6 dní později (29. 10. 2020) soudní poplatek uhradil, ale soudní poplatek uhradil stejného dne i v řízení vedeném u městského soudu pod sp. zn. 18 A 66/2020. V dané věci osmnáctý senát vyzval žalobce k uhrazení soudního poplatku dne 15. 10. 2020 a žalobce, i když dle jeho tvrzení v nyní posuzované věci se mu zhoršila možnost obživy a nemohl tehdy soudní poplatek uhradit, nepožádal o osvobození od soudních poplatků a poplatek uhradil. Ve světle shora uvedeném pak i tvrzení ze dne 23. 1. 2020, že nemá na uhrazení soudního poplatku, vyznívá jako ryze účelové, když v jiné věci o pár dní později soudní poplatek uhradil řádně ve lhůtě stanovené ve výzvě. Obdobně pak soud neuvěřil ani tvrzení žalobce ve zpětvzetí žádosti ze dne 27. 1. 2021, že bere danou žádost o osvobození zpět, neboť „*neboť si již na soudní poplatek našetřil*“, když soudní poplatek uhradil před téměř třemi měsíci.
10. Z výše uvedených důvodů v souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu považoval městský soud podanou žádost o osvobození od soudních poplatků za zneužití práva, proto daná žádost neměla vliv na běh lhůty pro úhradu soudního poplatku.
11. Žalobce byl vyzván, aby ve lhůtě do pátku 23. 10. 2020 uhradil soudní poplatek. Ten však uhradil až ve čtvrtek dne 29. 10. 2020, tedy opožděně. Žalobce byl poučen o tom, že dle poslední věty § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích se nepřihlíží k zaplacení poplatku po marném uplynutí lhůty. Z toho důvodu soud podle § 47 písm. c) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), ve spojení s uvedeným § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích řízení o žalobě žalobce zastavil.
12. Městský soud pro úplnost dodává, že danému postupu ve věci nebránila skutečnost, že od neuhrazení soudního poplatku uplynula již značná doba. Podle § 9 odst. 4 písm. a) zákona o soudních poplatcích soud pro nezaplacení poplatku řízení nezastaví, začal-li již jednat o věci samé. Podle usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 11. 2018, č. j. Nad 99/2018-75, č. 3821/2019 Sb. NSS, se za jednání ve věci samé považuje až okamžik, kdy při ústním jednání soud vyzve účastníky k přednesům věci, a rozhoduje-li soud bez jednání, není omezen žádným obdobným úkonem, resp. okamžikem. Městský soud si je vědom toho, že rozšířený senát se vyjadřoval k místní příslušnosti a při vyslovení

parafrázovaného závěru vykládal § 105 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu. V souladu s bezrozporností právního řádu se daný výklad musí uplatnit i ve vztahu k § 9 odst. 4 písm. a) zákona o soudních poplatcích, který je formulován shodně.

13. Podle § 9 odst. 4 písm. c) zákona o soudních poplatcích soud řízení nezastaví, je-li nebezpečí z prodlení, v jehož důsledku by poplatník mohla vzniknout újma. K tomu, aby soud nezastavil řízení podle tohoto ustanovení, je však nutné, aby poplatník soudu ve lhůtě k uhrazení soudního poplatku sdělil okolnosti, které toto nebezpečí osvědčují, a zároveň doložil, že bez své viny nemohl poplatek zaplatit (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 12. 2021, č. j. 8 As 290/2021-23, bod 24). Žalobce ve stanovené lhůtě pouze uvedl, že se jeho možnost obživy kvůli proti pandemickým opatřením rapidně zhoršila. Vážnou újmu spatřoval v neprojednání žaloby. I kdyby městský soud uznal, že uvedené je dostatečně konkrétní sdělení okolností osvědčující vznik nebezpečí, žalobce již v žádném případě nedoložil, že nemohl bez své viny poplatek zaplatit (např. alespoň výpisem z účtu).
14. Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 3 s. ř. s., podle něhož žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, bylo-li řízení zastaveno.
15. Soud podle § 10 odst. 1 zákona o soudních poplatcích vrátí poplatek, jestliže jej zaplatil ten, kdo k tomu nebyl povinen. Proto městský soud rozhodl o vrácení opožděně uhrazeného soudního poplatku za řízení o žalobě ve výši 2 000 Kč podle § 10 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, a to ve lhůtě 30 dnů (§ 10a odst. 1 zákona o soudních poplatcích) k rukám zástupce žalobce Mgr. Václava Voříška, advokáta.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 06.01.2023

Shodu s prvopisem provedla: S. K.

Mgr. Gabriela Bašná v.r.
předsedkyně senátu

Shodu s prvopisem provedla: S. K.